

John Banville
Tetralogía científica. Copèrnico-Kepler

Catalina Luque
Catedràtica de Llengua i Literatura
IES Lluís Vives · València

Mañana, en traje de campaña, el Sol eclipsará al señor coronel en el gimnasio. Lástima que esto no ocurra todos los días. Recordeu l'acudit de l'eclipsi d'Eugenio? És un dels meus acudits preferits. Presenta un text súper elaborat i no sé com l'immortal humorista era capaç de memoritzar-lo i recitar-lo amb eixa barra tan característica. Per si no voleu anar a eclipsar-vos al gimnàs, us propose ací dues novel·les que graviten al voltant de les dues figures més importants de l'astronomia moderna: Copèrnic i Kepler.

Aquestes extraordinàries novel·les han nascut de la ploma d'un dels escriptors contemporanis més particulars i guardonats, John Banville. I dic que és molt particular perquè John Banville és bicèfal i aquesta bicefàlia li serveix per a fer dos tipus de novel·les amb estils ben diferents. És John Banville quan presenta novel·les extremadament elaborades des d'un punt de vista estilístic. Aquestes obres sempre les escriu amb estilogràfica. Però també és Benjamin Black quan escriu novel·la negra, l'altra part de la seua producció, i aquestes novel·les les escriu amb l'ordinador. Banville és brillant, ric, irònic, complex. La crítica l'ha comparat amb Proust i Nabokov. L'acta del jurat que li va concedir el Premi Princesa d'Astúries de les Lletres el 2014 destacava que "la prosa de John Banville se abre a deslumbrantes espacios líricos a través de referencias culturales donde se revitalizan los mitos clásicos y la belleza va de la mano de la ironía. Al mismo tiempo, muestra un análisis intenso de complejos seres humanos que nos atrapan en su descenso a la oscuridad de la vileza o en su fraternidad existencial. Cada creación suya atrae y deleita por la maestría en el desarrollo de la trama y en el dominio de los registros y matices expresivos, y por su reflexión sobre los secretos del corazón humano". No crec que puga afegir-hi res més.

Tant Copèrnic com Kepler són molt més que biografies novel·lades. Són dues obres mestres on allò més important és el retrat complex, tortuós i brillant de dos científics excepcionals sotme-

[Tots dos van ser] sotmesos a pressions polítiques, intrigues cortesanes, l'enveja dels col·legues, lluites de religió i dimonis personals.

sos a pressions polítiques, intrigues cortesanes, l'enveja dels col·legues, lluites de religió i dimonis personals.

La vida de Copèrnic va ser una lluita marcada pel fet de ser catòlic i viure en un petit comtat envoltat de territoris prussians que s'han afegit a la reforma luterana; la de Kepler va ser la vida d'un luterà convençut que va defendre la seua fe en terres catòliques. Copèrnic no volia de cap manera publicar les seues teories; Kepler va haver de lluitar per publicar les seues buscant la protecció de l'emperador o de nobles mecenes. Els dos, però, van ser absolutament conscients que les seues investigacions eren excepcionals i que canviarien els paradigmes científics per sempre.

Copèrnic va viure des de molt menut el desarrelament afectiu a causa de la mort dels pares. Com que era sacerdot mai no es va casar, però va mantenir una amant de la qual no va poder (o no va voler) desfer-se; Kepler va viure un matrimoni sense amor i solament el segon casament li va aportar felicitat. Durant tota la vida la mare, amb fama de bruixa, va amenaçar la imatge pública del fill. Els dos van tenir un antagonista: en el cas de Copèrnic, el seu germà, un ésser obscur, turmentat, la figura del qual va gravitar sobre el científic com l'espasa de Dàmocles. En el cas de Kepler, l'antagonista va ser Tycho Brahe, l'astrònom danès que va acollir Kepler a Praga. Brahe va convertir Kepler en un simple ajudant, no el va valorar, malgrat que el treball de Brahe va ser la base dels descobriments posteriors de Kepler.

Les dues novel·les tenen una estructura molt semblant. Copèrnico està dividida en quatre parts i Kepler en cinc. Els títols, en llatí, fan referència als títols de les seues obres o a aspectes biogràfics. Les dues presenten un narrador en tercera persona, però una de les parts canvia a un narrador en primera persona. En Copèrnico eixe narrador en primera persona és Georg Joachim von Lauchen, Rheticus, el qual va ser una espècie de secretari del polonès. Von Lauchen relata les dificultats per a convèncer el mestre de publicar la seua obra. Copèrnic tenia por, estava indecís i Von Lauchen volia la glòria que li reportaria compartir les troballes de Copèrnic. En Kepler, la quarta part està integrada per una sèrie de cartes que va intercanviar amb persones del seu entorn i se centra tant en aspectes personals com professionals (s'hi queixa diverses vegades de Galileu, per exemple).

Comptat i debatut, us recomane vivament aquestes novel·les plenes d'ironia, d'amargura i de subtils descripcions d'ambients i personatges. I si voleu endinsar-vos més dins l'univers de Banville, us propose també que llegiu les altres dues novel·les que completen aquesta Tetralogía científica: La carta de Newton i Mefisto. Ja m'ho contareu.